

Звечан је вековима био брана разним освајачима на југу Србије. По народном предању, град је често и радо походио Краљевић Марко, па га народ и данас назива именом овог прослављеног јунака. На левој обали Ибра, тамо где он у своје корито прихвата реку Ситницу, високо на брду изнад Косовске Митровице, налази се Звечан, један од најстаријих и најзнаменитијих српских средњовековних градова.

Саграђен на високој и тешко приступачној купи, Звечан је током више векова имао доминантан положај над долинама и путевима који се испод њега укрштају и воде ка старој Рашкој, Косову, Дреници и Ибарском Колашину, а касније и у одбрани оближњег, такође знаменитог, старог рудника Трепча.

Да би се боље схватио значај утврђеног града Звечана за одбрану српских крајева од туђинских војски, треба рећи да се у средњем веку по

д именом "град" није подразумевало велико уређено насеље, него утврђење које је служило за одбрану насеља, важних комуникација, одређених места и крајева. Градови су у то време били заштитна брана кроз клисуре, теснаце и подручја којима су се најлакше пробијале туђинске хорде и освајачи.

Међу најзначајније средњовековне градове на Косову и Метохији спадају Звечан, Липљан, Ново Брдо, Призрен, Вучитрн, Вишеград (Душанов град) на Призренској Бистрици и други.

О значају Звечана као утврђеног града према суседној Византији говори и чињеница да се он помиње у историјским изворима већ у раном средњем веку.

Први помен Звечана везан је за име бугарског цара Симеона, с краја IX и почетка X века, за кога се каже да је у многобројним ратовима Византије имао успеха и да је саградио велики број градова и тврђава на балканском полуострву – „све до Звечана на ставама Ибра и Ситнице”.

Међутим, први сигурни историјски подаци о Звечану као пограничном граду српско-византијске границе досежу до познате византијске царице Ане Комнин, која пише да је 1091–1093. византијски цар Алексије Комнин три пута долазио до српске границе не би ли умирио лукавог и вештог жупана Вукана, који је успео да под Звечаном потуче Грке и повуче се у тврђаву.

Други сигуран податак говори да је Немања 1171. године код села Пантина, близу Звечана, потукао Византинце и присталице своје браће потпомогнуте страним најамницима. У тој бици погинуо је Немањин брат Тихомир, удавивши се у Ситници, а Немања је у цркви Светог Ђурђа у граду Звечану одржао благодарење.

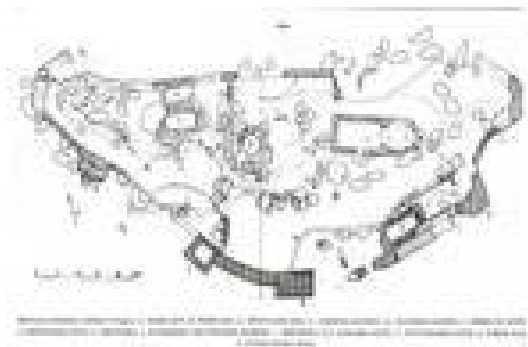
Аутентични историјски записи даље кажу: године 1321, после смрти краља Милутина, у борби за престо Милутинов старији син Константин био је убијен од такмаца за престо и полубрата Стефана Дечанског, а потом сахрањен у цркви Светог Ђурђа на Звечану.

Десет векова Марковог града

Пише: Драгиша Спремо
уторак, 28 децембар 2010 22:09

Десет година касније (1331) исту трагичну судбину доживео је и Стефан Дечански, кога је његов син, краљ Душан, свргао са престола и заробио у граду Петричу више Неродимља, па потом заточио у Звечану, где је стари краљ насилно уморен.

У историјским изворима се даље наводи да је током 1360. године Звечан припадао "челнику Муси", зету кнеза Лазара, а потом кнезу Војиславу Војиновићу, жупану Николи Алтомановићу, да би коначно прешао у посед Вука Бранковића, који га је држао до 1396. године, када су га заузели Турци.

Због свог дугог постојања и великог значаја који је имао за српску средњовековну државу, није ни случајно ни необично да се град Звечан помиње и у нашим епским народним песмама и да су неке од најлепших страница те поезије посвећене Краљевићу Марку, који је са својим шарцем походио Звечан.

По народном предању, наиме, Краљевић Марко је често навраћао у Звечан, па народ на Косову и Метохији и данас средњовековни град Звечан назива Градом (или Кулом) Краљевића Марка.

Звечански град, који већ десет векова доминира над Ибром и Ситницом, састојао се из три дела: Горњег Града, изграђеног на платоу на самом врху брда, Доњег Града, са заштитним зидовима и кулама и Подграђа, са тргом као најнижим делом, у оквиру кога

су се налазили утврђени објекти са тргом, бунари-студенци и лагуми који су водили до саме обале Ибра, да би у случају опсаде града омогућавали нормално снабдвање водом.

У Горњем Граду откопани су зидови главне осмоугаоне куле, цркве Светог Ћурђа и зидине цитаделе са пет кула и две цистерне. У Подграђу, јужно од Горњег Града, на малој стени постојало је утврђење звано Мали Звечан, које је имало улогу да штити Подграђе са тргом и да прихвати војну посаду и страже. Поред цркве Светог Ћурђа Немања је пред крај XII века саградио и цркву Светог Стефана. Трећа средњовековна црква налазила се испод Звечана и била је посвећена Светом Димитрију.